

Ontwerp-Projectplan herstructurering Wind op Land

Aanleiding

Provinciale Staten hebben op 17 december 2012 de Structuurvisie NH 2040, de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie (PRVS) artikel 32 en het beleidskader Wind op land gewijzigd vastgesteld. De kern van het beleid is dat het aantal windturbines in Noord-Holland niet wordt uitgebreid, ten einde de impact van windturbines op de leefomgeving en het open landschap te beperken. Door in te zetten op de herstructurering van solitaire windturbines en verouderde lijnopstellingen kan het opgesteld vermogen in beperkte mate groeien en kan de provincie de afspraken met het Rijk uitvoeren. In de zomer van 2013 is het overleg tussen Rijk en IPO over de verdeling van 6.000 megawatt (MW) wind op land afgerond. Provincie Noord-Holland heeft een taakstelling van 685,5 MW voor 2020, dit is inclusief de eerder afgesproken resterende taakstelling van 105,5 MW waarover Provinciale Staten op 18 juni 2013 zijn geïnformeerd. Uitgangspunt voor het college is om deze taakstelling uit te voeren binnen de kaders van het vigerend beleid Wind op land.

De provinciale ambitie

Op dit moment staan er in Noord-Holland 330 windturbines met een gezamenlijk opgesteld vermogen van 343 MW. De nieuwe afspraken met het Rijk houden in dat de provincie de ruimtelijke randvoorwaarden schept om in 2020 een opgesteld vermogen van 685,5 MW wind op land operationeel te hebben. De eerste mijlpaal is dat eind 2013 ruimte voor 580 MW wind op land (aandeel van de 5.715 MW afgesproken in januari 2013) is vastgelegd. Met de vaststelling van het gewijzigd windbeleid op 17 december 2012, is aan deze afspraak voldaan. De beleidswijziging is op 10 januari 2013 in werking getreden. In de PRVS is de polder Wieringermeer aangewezen als windgebied. De realisatie van windpark Wieringermeer is in voorbereiding; de notitie Reikwijdte en Detailniveau is op 18 oktober 2013 ter inzage gelegd. In windpark Wieringermeer wordt naar verwachting 350MW gerealiseerd, waarvan ruim 100 MW herstructurering. Netto groeit het opgesteld vermogen met bijna 250 MW. Samen met het bestaande vermogen van 343 MW is daarmee ruimte voor 580 MW vastgelegd. De verwachting is dat de eerste windturbines in de Wieringermeer draaien in 2017 en dat het project in 2018 volledig is gerealiseerd.

Om de eerder afgesproken resterende opgave van 105,5 MW in Noord-Holland in 2020 te realiseren, moet de provincie medio 2014 ruimte aanwijzen. De inzet is om deze ruimte te creëren door de herstructureringsbepaling in artikel 32, lid 4 PRVS in werking te laten treden. In artikel 32 PRVS is opgenomen dat GS kunnen besluiten tot het inwerking treden van deze bepaling. Om grip te houden op de groei van windenergie en sturing te geven aan de uitvoering van de herstructurering – waarbij prioriteit wordt gegeven aan windturbines die ernstige overlast veroorzaken – is in het Uitvoeringsproject 7.4.8 bij de Structuurvisie NH 2040 opgenomen dat GS onderzoek doen naar de inzet van instrumenten om het proces van herstructurering te faciliteren.

De provinciale kaders

Herstructurering

De ruimtelijke randvoorwaarden voor de herstructurering van windturbines zijn vastgelegd in artikel 32, lid 4, 5 en 6 PRVS¹:

---

¹ Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie, vastgesteld door PS op 17 december 2012.

4. In afwijking van het eerste lid mag een bestemmingsplan buiten het op kaart 9 en op de digitale verbeelding ervan aangegeven windgebied Wieringermeer bestemmingen en regels bevatten die het bouwen of opschalen van een of meer windturbines mogelijk maken, waarbij:

- a. het bouwen of opschalen van één windturbine niet eerder geschiedt dan na verwijdering van ten minste twee andere windturbines;
- b. de windturbines in een lijnopstelling in een windpark worden geplaatst van minimaal zes windturbines;
- c. de rotorbladen van de windturbines binnen een lijnopstelling dezelfde draairichting hebben;
- d. de windturbines binnen een lijnopstelling eenzelfde verschijningsvorm hebben;
- e. de ashoogte van de windturbines maximaal 120 meter bedraagt;
- f. de rotordiameter gelijk is aan de ashoogte met een maximale afwijking van tien procent;
- g. een windturbine op minimaal vier maal de ashoogte en minimaal 300 meter afstand wordt geplaatst van gevoelige bestemmingen;
- h. een windturbine niet is gelegen in een weidevogelleefgebied, de Ecologische Hoofdstructuur of een ecologische verbindingszone en;
- i. een windturbine niet is gelegen in een aardkundig monument, een UNESCO-werelderfgoed of een nationaal landschap.

5 Op het bepaalde in het tweede tot en met het vierde lid is artikel 15, eerste en tweede lid, van overeenkomstige toepassing.

6 Gedeputeerde staten kunnen nadere regels stellen ten aanzien het bepaalde in het eerste tot en met vijfde lid.

Artikel III

1 Dit besluit, met uitzondering van artikel 32, vierde lid, treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het provinciaal blad waarin het wordt geplaatst;

2 Artikel 32, vierde lid, treedt in werking op een door gedeputeerde staten nader te bepalen tijdstip.

Windbank

In het beleidskader Wind op Land staat het volgende:

‘De herstructurering zal worden ondersteund door een windbank. Onder een windbank wordt verstaan een constructie om planologische rechten voor de bouw en exploitatie van een windturbine een waarde toe te kennen en deze om te zetten in verhandelbare windrechten. Een windbank is een ondersteunend financieel instrument dat wordt ingezet parallel aan ruimtelijke ordeningsinstrumenten. De kern van de windbank is het idee dat bestaande turbine eigenaren hun ‘windrecht’ om op een bepaalde locatie een windturbine te exploiteren opgeven en daarmee de realisatie van nieuwe windturbines op een andere locatie mogelijk maken. Aan hun windrecht wordt een financiële waarde toegekend (compensatie) of het recht om deel te nemen in de ontwikkeling van een nieuw windpark of in de opschaling van een bestaand windpark. De windbank faciliteert dit proces; bestaande eigenaren kunnen hun windrecht hier inbrengen zodat windrechten voor de ontwikkeling van nieuwe molens gecreëerd kunnen worden.’

De projectaanpak

De herstructurering van wind op land kent 2 sporen: een ruimtelijk spoor (te saneren locaties en zoekgebieden windparken op herstructureringslocaties, ruimtelijk ontwerp, ruimtelijke procedure) en een economisch spoor (waardebepaling saneringsopgave en financiële compensatie/participatie in nieuwe windpark, toets economische uitvoerbaarheid). Een overzicht van de processtappen in beide sporen is uitgewerkt op de volgende pagina. De sporen worden parallel doorlopen en in het planproces gekoppeld.

Ruimtelijk spoor

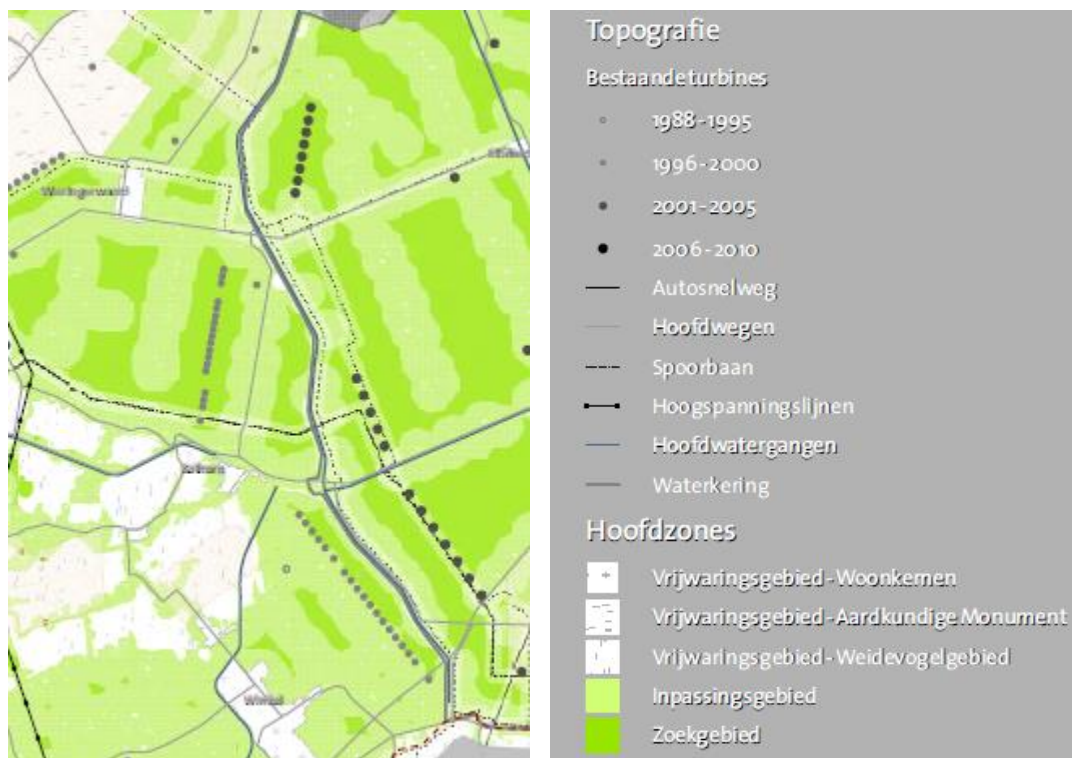
Economisch spoor

Ruimtelijke spoor

In het ruimtelijk spoor wordt met behulp van een ruimtelijke analyse van GIS data de locatie en omvang van de saneringsopgave in beeld gebracht. Welke solitaire windturbines of verouderde lijnopstellingen komen op grond van hun economische levensduur voor herstructurering in aanmerking? Voor welke solitaire windturbines geldt dat mensen in de directe omgeving ernstige overlast ervaren? Staan er solitaire windturbines of lijnopstellingen op zodanige posities dat de beschikbare ruimte voor windenergie niet optimaal wordt benut? Zijn er windturbines die in de nabije toekomst moeten wijken voor andere ruimtelijke ontwikkelingen of is er landschappelijke meerwaarde te creëren door op bepaalde plekken windturbines te verwijderen?

Om in beeld te krijgen waar ruimte is voor de opschaling van bestaande of de ontwikkeling van nieuwe windparken, wordt ook een ruimtelijke analyse van het vigerend beleid gemaakt. De geografische data van onder meer bebouwde gebieden, wegen en spoorlijnen, primaire waterkeringen, havengebieden, EHS, weidevogelleefgebieden en UNESCO werelderfgoed worden over elkaar gelegd en gekoppeld aan de randvoorwaarden in de Provinciale Ruimtelijke Verordening Structuurvisie, Rijksbeleid en de algemene randvoorwaarden voor het plaatsen van windturbines. Daarbij gaat het onder meer om voldoende afstand tot woningen ter voorkoming van geluidsoverlast en slagschaduw, eisen met betrekking tot externe veiligheid zoals de afstand tot buisleidingen en wegen, ecologie en ruimtelijke kwaliteit. In onderstaand kaartfragment een beeld van een ruimtelijke analyse voor windenergie, uitgevoerd in de Kop van Noord-Holland.

*Voorbeeld ruimtelijke analyse Waardpolder - Groetpolder - Wieringermeer
(bron: RoyalHaskoning 2011 in opdracht van Provincie Noord-Holland)*

Op basis van de ruimtelijke analyse en de definiëring van ontwerp principes, kan voor de beschikbare locaties een ruimtelijk ontwerp worden gemaakt. Daarnaast wordt uitgewerkt hoe maatschappelijk

draagvlak gecreëerd kan worden en welke instrumenten hiervoor worden ingezet. Een voorbeeld is een open planproces, waarbij omwonenden worden uitgenodigd om deel te nemen aan ontwerp ateliers. In deze ateliers kan gebruik worden gemaakt van visualiserende ontwerpen, met behulp van een 3D model.

*Voorbeeld visualiserend ontwerp in 3D voor windpark Wieringermeer
(bron: Arcadis 2011 in opdracht van gemeente Hollands Kroon)*

In het ruimtelijk ontwerp proces moet een balans worden gevonden tussen enerzijds voldoende sturing op een maximaal opgesteld vermogen van 685,5 MW wind op land, en anderzijds voldoende flexibiliteit voor initiatiefnemers om in een latere fase van het planproces te kiezen voor een type windturbine met kenmerkende rotordiameter en eisen ten aanzien van de onderlinge afstand. In het ruimtelijk ontwerp voor windpark Wieringermeer is deze balans bereikt door in de fase van structuurvisie geen posities met X-Y coördinaten maar stroken aan te wijzen.

*Kaartfragment Structuurvisie windplan Wieringermeer
(bron: Oranjewoud 2011 in opdracht van gemeente Hollands Kroon)*

Om het ruimtelijk ontwerp een status te geven binnen de kaders van de Wro zijn diverse ruimtelijke instrumenten voorhanden, bijvoorbeeld het vaststellen van een thematische structuurvisie Wind op land, een facet Provinciaal Inpassingsplan of een Provinciale omgevingsvergunning. De ruimtelijke regie krijgt handen en voeten door het opstellen van een ruimtelijk plan en het doorlopen van een planMER waarin de herstructureringslocaties worden bepaald. Vervolgens wordt bij het doorlopen van de ruimtelijke procedure ingezet op maatwerk, waarbij per herstructureringslocatie wordt bepaald en onderbouwd welke ruimtelijk instrumentarium wordt toegepast.

Spoor economische uitvoerbaarheid

Parallel aan het ruimtelijk spoor moet de economische uitvoerbaarheid in beeld worden gebracht. Om de eigenaren van bestaande windturbines op vrijwillige basis te bewegen tot het opgeven van hun planologisch recht om op een bepaalde locatie een windturbine op te richten en te exploiteren, in ruil voor een financiële compensatie of participatie in een windpark op een andere locatie, moet de waarde van de bestaande turbine worden bepaald. Ervaringen met de herstructurering van windpark Wieringermeer hebben geleerd dat een waardebepaling van windturbines complex is, omdat een groot aantal variabelen de waarde beïnvloedt. Voorbeelden van variabelen zijn het opgestelde vermogen van de windturbine, het aantal vollasturen dat de turbine draait, de productie in megawattuur (MWh) op jaarbasis, de afschrijving op de economische levensduur, de financiering van de windturbine (aandeel eigen vermogen, rentepercentage vreemd vermogen etc.), technische levensduur, de restwaarde van de turbine, grondeigendom en opstalvergoeding, investering in de netaansluiting, subsidieregime (MEP, SDE of SDE+).

De essentie van de windbank zoals deze is uitgewerkt in de provincie Friesland is het idee dat bestaande turbine eigenaren hun recht om op een bepaalde locatie een windturbine te exploiteren opgeven en hiermee de realisatie van nieuwe windturbines op een andere locatie mogelijk maken. Aan dit 'windrecht' kan een financiële waarde worden toegekend als compensatie of het recht kan worden omgezet in deelname in de ontwikkeling van een nieuw windpark of op de opschaling van een bestaand windpark. In principe gaat het om een mechanisme dat marktpartijen onderling faciliteert in het verhandelbaar maken van het recht om een windturbine te bouwen en exploiteren.

Om met de variabelen te kunnen rekenen en een objectieve waardebepaling te kunnen opstellen, is voor windpark Wieringermeer een rekenmodel ontwikkeld. Daarnaast werkt Amsterdam in overleg met de provincie aan de ontwikkeling van een rekenmodel. Voorgesteld wordt om met beide modellen als onderlegger een rekenmodule op maat te ontwikkelen voor de herstructurering van windturbines op specifieke locaties. Een rekenmodule maakt inzichtelijk welke variabelen worden betrokken in de doorrekening van de economische uitvoerbaarheid, welke kerntallen als uitgangspunt worden gehanteerd, hoe de variabelen elkaar beïnvloeden en worden gewogen. Doel is het creëren van een transparant afwegingskader dat door marktpartijen wordt geaccepteerd als instrument in het onderhandelingsproces en dat voor overheden inzicht biedt in de black box van de economische waardebepaling. Hierdoor is de provincie in staat om een herstructureringsproject te toetsen op economische uitvoerbaarheid; een vereiste in de ruimtelijke procedure.

Conclusie met betrekking tot de 2 sporen aanpak

De ontwikkeling van beleid gericht op de herstructurering van windenergie is complex en vraagt tijd. De sanering van verouderde turbines moet worden gekoppeld aan de ontwikkeling van nieuwe windparken, in veel gevallen op een andere locatie, met een nieuwe grondeigenaar. Omdat de sanering van windturbines juridisch niet afdwingbaar is² en koud saneren en weg bestemmen leidt tot planschade, is vrijwillige deelname het uitgangspunt. Daarbij wordt de interactie tussen marktpartijen beïnvloed door verschil in gewicht: de boer met een windturbine op zijn erf, en coöperatie van burgers en kleinbedrijf aan de ene kant van het spectrum, tegenover de energiebedrijven en projectontwikkelaars aan de andere kant. Onderhandelingen tussen marktpartijen zijn gecompliceerd omdat het moeilijk is om een eenduidige economische waarde aan een windturbine toe te kennen. Deze wordt niet alleen bepaald door het type en de leeftijd van de windturbine, maar ook door de productie op een bepaalde locatie. Bestuurlijk is herstructurering complex omdat het maatschappelijk draagvlak voor windenergie onder druk staat. Een herstructureringsopgave kan de gemeentegrenzen overschrijden; dat vraagt om bovenlokale afstemming en samenwerking en een heldere definiëring van de provinciale rol.

Provinciale sturing

In de uitwerking van het beleid voor herstructurering moet de rol van de provincie helder worden gedefinieerd. Provinciale sturing op het ruimtelijk vlak ligt voor de hand om meerdere redenen:

- vanwege de Elektriciteitswet artikel 9e op grond waarvan de bevoegdheid voor de inpassing van windparken met een vermogen tussen 5 en 100 MW bij PS ligt;
- vanwege de bestuurlijke afspraken met het Rijk;
- aangezien in de PRVS niet alleen regels worden gesteld ten aanzien van herstructurering, maar in de toelichting is opgenomen dat GS de mogelijkheden onderzoeken voor de inzet van instrumenten die de herstructurering faciliteren.

Meerdere opties voor provinciale sturing zijn ontwikkeld en gewogen. De opties variëren in de mate waarin:

- de provincie een rol speelt in het ruimtelijke spoor;
- de provincie een rol speelt in het economische spoor;
- wordt ingezet op maatschappelijk draagvlak.

Voor elk van de opties geldt een aantal randvoorwaarden. Zo zijn de bestuurlijke afspraken tussen Rijk en IPO leidend. Dit betekent dat in 2020 een opgesteld vermogen van 685,5 MW gerealiseerd moet zijn. Verder is de sanering publiekrechtelijk niet afdwingbaar en koud saneren leidt tot planschade. De herstructurering wordt daarom uitgevoerd op vrijwillige basis. Door de beleidswijziging Wind op land die op 17 december 2012 door PS is vastgesteld, is de opschaling van bestaande windturbines en de bouw van nieuwe windparken geblokkeerd. Ondernemers die willen investeren in windenergie, zullen zich oriënteren op deelname aan een herstructureringsproject. Parallel aan het ruimtelijk planproces worden afspraken over uitvoering van de herstructurering privaatrechtelijk vastgelegd.

Alles overwegende heeft dit geleid tot een keuze voor provinciale regie op hoofdlijnen.

---

² Windmolens: met of zonder stok achter de deur? Onderzoek in opdracht van de provincies Flevoland en Noord-Holland en het ministerie van VROM. Purple Blue, 2011.

De provincie begeleidt actief het proces om te komen tot een ruimtelijk ontwerp voor een nieuw windpark en neemt het voortouw in het aanwijzen van locaties in overleg met de betrokken gemeenten en initiatiefnemers. De provincie zet in op dialoog met bewoners en belanghebbenden en houdt regie op de communicatie. De provincie stuurt actief op ruimtelijke kwaliteit, en zet in op het saneren van windturbines die ernstige overlast veroorzaken. In de deelgebieden wordt planproces opgezet met werkateliers om te komen tot een gedragen ruimtelijk ontwerp en heldere afspraken over de fasering van de herstructurering, de sanering van turbines en participatiemogelijkheden voor omwonenden.

Om de herstructurering te faciliteren wordt per deelgebied gewerkt aan het – op basis van bilaterale gesprekken en een krachtenveldanalyse – bij elkaar brengen van partijen en maken van afspraken over uitvoering van de herstructureringsopgave. De economische uitvoerbaarheid herstructurering wordt op hoofdlijnen doorgerekend. De rol van de provincie blijft in deze sturingsoptie beperkt tot bij elkaar brengen partijen en – indien gewenst – het voorzitten van gesprekken. De uitwerking en onderhandeling is aan de marktpartijen zelf. De provincie kan op deze wijze bijdragen aan het creëren van een level playing field. De provincie faciliteert bovenlokale afstemming en coördineert de samenwerking met gemeenten, bijvoorbeeld door waar nodig een stuurgroep in te stellen.

Planning voorbereiding, besluitvorming en uitvoering herstructurering Wind op land

Sinds juni 2013 – bestuurlijke afspraken Rijk - IPO over de definitieve taakstelling Wind op land – zijn de volgende stappen gezet:

1. Overall

1a - ambtelijk overleg met provincie Friesland en Flevoland om ervaringen met de aanpak van herstructurering en ideeën over de windbank te bespreken;

1b - bestuurlijk overleg met Amsterdam gevoerd om afspraken te maken over verkennend onderzoek naar de mogelijkheden voor herstructurering in Amsterdam;

1c - Projectplan herstructurering Wind op Land opgesteld met sturingsvoorstel, planning gesprekken marktpartijen, gemeenten etc.

2. Ruimtelijk spoor

2a - eerste verkenning welke ruimtelijke instrumenten kunnen worden ingezet, wat hiervan de voor- en nadelen zijn en wat de doorlooptijd is;

2b - ruimtelijke analyse GIS data; nog niet afgerond;

2c - eerste inventarisatie saneringsopgave en initiatieven (nog niet compleet).

3. Economisch spoor

3a - in de eerste consultatieronde zijn verkennende gesprekken gevoerd met marktpartijen en gemeenten; loopt nog door in november;

3b - in samenwerking met gemeente Amsterdam wordt opdracht verleend voor het opstellen van een rekenmodel en het doorrekenen van herstructurering in Amsterdam. Het rekenmodel wordt zodanig opgezet dat dit kan worden gebruikt als rekenmodule voor het doorrekenen van andere plannen voor herstructurering in Noord-Holland.

In onderstaande planning op hoofdlijnen is het besluitvormingsproces voor het Projectplan herstructurering Wind op Land uitgewerkt en vervolgens de processtappen uit het ruimtelijk en economisch spoor. De stappen corresponderen met het stroomschema op pagina 3:

12 nov 2013	GS-besluit Projectplan herstructurering Wind op Land
25 nov 2013	Statencommissie Ruimte en Milieu behandelt ontwerp-Projectplan herstructurering Wind op Land
5 dec 2013	Reservedatum Statencommissie Ruimte en Milieu
12 dec 2013	GS stellen – gehoord de Statencommissie Ruimte en Milieu – het Projectplan herstructurering Wind op land vast
nov - dec 2013	Ontwikkeling rekenmodel en doorrekenen casus Amsterdam
nov 2013	Consultatie marktpartijen en gemeenten ronde I voltooiën
dec 2013 - feb 2014	Bilaterale gesprekken over concrete herstructureringsprojecten
jan 2014	Informeren PS over uitkomsten doorrekenen casus Amsterdam
feb 2014	Ontwerpatelier I
feb - mrt 2014	Doorrekenen economische uitvoerbaarheid overige projecten
mrt 2014	GS-besluit voortgangsrapportage en voorbereiding Trilateraal overleg markt – gemeente - provincie
mrt 2014	Informeren PS over voortgang en voorbereiding Trilateraal overleg
mrt - april 2014	Trilateraal overleg over bestuurlijk arrangement, planologische procedure en economische uitvoerbaarheid
april 2014	Ontwerpatelier II
april - mei 2014	Bestuurlijke afspraken provincie - gemeente - bestaande turbine eigenaren - initiatiefnemer nieuwe windpark

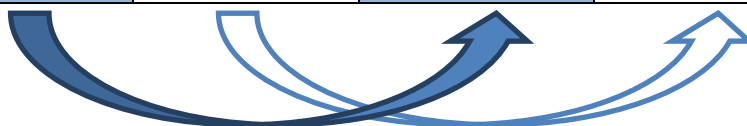
mei 2014	GS-besluit voorbereiden ruimtelijke procedure aanwijzen herstructureringsgebieden
juni 2014	PS-besluit voorbereiden ruimtelijke procedure aanwijzen herstructureringsgebieden
minimaal 40 weken	Doorlooptijd ruimtelijke procedure is afhankelijk van instrumentarium

Spoorboekje

In de bestuurlijke afspraken Wind op land tussen Rijk en IPO is vastgelegd dat beide partijen gezamenlijk de voortgang in de uitvoering monitoren. In voorbereiding op bestuurlijk overleg tussen de ministers Kamp en Schultz van Haegen en de IPO delegatie in december wordt een 'spoorboekje' samengesteld, waarin per provincie de planning op hoofdlijnen is opgenomen. De planning die in deze notitie wordt voorgesteld vormt, samen met de planning voor windpark Wieringermeer die op 8 oktober aan GS is voorgelegd, de input voor het spoorboekje voor Noord-Holland.

Bijlage 1: Omvang herstructureringsopgave

	2013		2020	
Gebied	aantal windturbines	opgesteld vermogen	aantal windturbines	opgesteld vermogen
Wieringermeer	93	130,0	95	350,0 ³
Herstructureringsopgave buiten Wieringermeer	106 ⁴	40,8	53 ⁵	163,3 ⁶
Behouden buiten Wieringermeer	131	172,2	131	172,2 ⁷
Totaal	330	343,0	279	685,5
Herstructureringsprojecten	aantal windturbines	opgesteld vermogen	aantal windturbines	opgesteld vermogen
Projecten onder overgangsregeling	19	3,2	8	16-18,5
Projecten in beeld herstructurerings fase I	66	28,6	37	114-149
Resterende opgave herstructurerings fase II	40	12,2	16	31,2-66,2

Toelichting

Voor de berekening van de herstructureringsopgave in bovenstaande tabel zijn data gebruikt met als bron www.windstats.nl, peildatum 18 oktober 2013.

Om te kunnen voldoen aan de taakstelling van 685,5 MW in 2020, die in juli 2013 in aanvullende bestuurlijke afspraken tussen Rijk en IPO is vastgelegd, is aanvullend herstructureringsopgave nodig buiten windgebied Wieringermeer. Een klein deel van deze opgave (16-18,5 MW) kan worden gerealiseerd door uitvoering van de overgangsregeling. Hierbij gaat het om verzoeken tot het vaststellen van een provinciaal inpassingsplan, die zijn ingekomen voor 11 april 2011 en die voldoen aan de bepalingen in de overgangsregeling, artikel 32, lid 7 PRVS. Daarnaast zijn op dit moment een aantal projecten in beeld waarvoor de verwachting is dat zij, soms met enige aanpassing van de plannen, op korte termijn kunnen voldoen aan de randvoorwaarden voor herstructureringsopgave, deze projecten worden aangeduid als fase I projecten. Om de opgave voor herstructureringsopgave buiten de Wieringermeer van 163,3 MW tijdig te realiseren, worden in het onderzoek ook fase II projecten betrokken, waarvoor de verkenning nog loopt.

Doelstelling voor 2020 is een opgesteld vermogen van exact 685,5 MW wind op land. Het aantal windturbines dat nodig is om deze opgave te realiseren is een indicatie; het aantal kan enigszins afwijken afhankelijk van het vermogen per windturbine (type). Bij de berekening van het opgesteld vermogen uit herstructureringsopgave wordt ervan uitgegaan dat nieuwe windturbines worden geplaatst met een gemiddeld vermogen van 3 MW.

³ Windpark Wieringermeer is naar verwachting eind 2018 operationeel

⁴ De herstructureringsopgave is opgebouwd uit windturbines die in 2014 minimaal 10 jaar oud zijn

⁵ Voor herstructureringsopgave buiten de polder Wieringermeer moet de herstructureringsopgave voldoen aan de verhouding saneren : terugbouwen = 2 : 1

⁶ Omdat met de herstructureringsopgave bestaande windturbines worden gesaneerd en daarmee een deel van het opgesteld vermogen verdwijnt, ligt de omvang van de herstructureringsopgave boven de eerder afgesproken resterende taakstelling van 105,5 MW als gevolg van de aanvullende bestuurlijke afspraken IPO-Rijk in juli 2013

⁷ Het opgesteld vermogen van windturbines die in 2014 jonger zijn dan 10 jaar en die in 2020 het einde van hun economische levensduur nog niet hebben bereikt

Bijlage 2: Risicoanalyse

Een herstructurering van windenergie op dit schaalniveau, die zich kenmerkt door een grote ruimtelijke spreiding en diversiteit in opgestelde vermogens en economische levensduur, en een groot aantal betrokken partijen, is in ons land niet eerder uitgevoerd. Wel zijn recent ervaringen opgedaan met de herstructurering van het Prinses Alexia windpark in de Zuidlob van Flevoland, waar 63 agrariërs windturbines hebben ingezet voor de ontwikkeling van een windpark van 36 turbines met een opgesteld vermogen van 122 MW. Windpark Noordoostpolder omvat de herstructurering van 55 windturbines. Provincie Noord-Holland is nauw betrokken bij de voorbereiding van windpark Wieringermeer. In dit plan worden 91 windturbines gesaneerd. Voor een goede voorbereiding en een verantwoorde besluitvorming is een analyse van de risico's essentieel. In de analyse worden de volgende risico's betrokken:

Ontwerp en uitvoering proces herstructurering

Er is nog maar op beperkte schaal ervaring opgedaan met de herstructurering van windparken. De koppeling van een ruimtelijk spoor aan een spoor gericht op de economische uitvoerbaarheid is innovatief en moet zich nog uitkristalliseren. Een goede uitwerking in processtappen, met een heldere rolverdeling tussen overheid en marktpartijen is daarbij van groot belang. De ervaringen met vergelijkbare projecten moeten worden benut. Uitgangspunt is een integrale benadering.

Samenwerking

De voorbereiding en uitvoering vereist een constructieve samenwerking tussen marktpartijen en overheden en tussen marktpartijen onderling. Binnen deze samenwerking moeten de rollen eenduidig worden gedefinieerd en helder worden afgebakend. Bestuurlijke afspraken tussen overheden en marktpartijen worden juridisch getoetst. Provinciale Staten worden op de hoogte gehouden van de ontwikkelingen. Met het oog hierop wordt het Projectplan in ontwerp ter bespreking voorgelegd aan Provinciale Staten.

In de periode van coalitieakkoord tot bestuursakkoord over de verdeling van 6.000 MW wind op land heeft de provincie – behoudens de formele procedure van het vaststellen van het gewijzigd beleid Wind op land in het najaar van 2012 – zich terughoudend opgesteld richting gemeenten en initiatiefnemers voor windprojecten. Om te komen tot samenwerking gericht op herstructurering moet worden gewerkt aan vertrouwen en worden geïnvesteerd in de relatie met partners. Ook voor marktpartijen onderling is investeren in vertrouwen en samenwerking van belang. De liberalisering van de energiemarkt heeft geleid tot hevige concurrentie in een stagnerende markt. De groei van duurzame energie biedt kansen voor bedrijven om hun marktaandeel te vergroten. Tegelijkertijd bemoeilijkt de competitie tussen bedrijven het aangaan van allianties die nodig zijn om herstructureringsprojecten met meerdere partijen te realiseren. Een complicerende factor daarbij is de onbalans tussen agrariërs, burgercoöperaties, projectontwikkelaars en energiebedrijven. De provincie kan als facilitator van het proces bijdragen aan het creëren van een level playing field.

Sturing op realisatie doelstelling

Een voorwaarde voor een goed verloop van de herstructurering en een tijdige realisatie van de doelstelling van 685,5 MW wind op land is een goede stroomlijning van het ruimtelijk spoor en het spoor van de economische uitvoerbaarheid. Bestaande windturbine eigenaren zullen alleen bereid zijn om hun planologische rechten op te geven als zij de zekerheid hebben dat zij volledig worden

gecompenseerd of kunnen participeren in een nieuw windpark op een andere locatie. Omdat de ontwikkeling van een nieuwe locatie gekoppeld is aan een saneringsopgave, moet de publiekrechtelijke aanwijzing van nieuwe locaties en het weg bestemmen van saneringslocaties worden verbonden met privaatrechtelijke afspraken in een anterieure uitvoeringsovereenkomst of exploitatieovereenkomst.

Om het proces soepel te laten verlopen, alle betrokkenen te kunnen compenseren of herplaatsen en ruimte te bieden voor de financiële participatie van omwonenden is van belang dat voldoende locaties voor herstructurering beschikbaar zijn. Tegelijkertijd moet niet meer ruimte worden gecreëerd dan nodig is voor het plaatsen van een opgesteld vermogen van 685,5 MW.

Draagvlak

Het maatschappelijk draagvlak voor windenergie op land staat onder druk; dit heeft impact op het planproces om te komen tot het aanwijzen van locaties. Door bestuurlijk en ambtelijk de dialoog aan te gaan en in te zetten op een planproces waarin betrokken partijen tijdig worden geïnformeerd kan de provincie hierop inspelen. Een zorgvuldige timing en communicatie is essentieel.

Financiering

De productie van duurzame energie door windturbines gaat gepaard met een forse investering. Banken eisen dat minimaal 20% van deze investering wordt gedragen door eigen vermogen dat wordt ingebracht door initiatiefnemers, aandeelhouders of deelnemers in obligaties. De overige 80% zal gefinancierd moeten worden door externe financiers. Het bijeenbrengen van voldoende risicodragend kapitaal voor een herstructureringsproject wijkt af van een regulier windproject omdat de kosten van de herstructurering drukken op de business case; dit beïnvloedt het rendement. Tegelijkertijd kan samenwerking van private partijen ertoe leiden dat eigenaren van te saneren windturbines mee investeren in nieuwe windparken en eigen vermogen inbrengen.

SDE subsidieregeling

De realisatie van het project is bij de huidige elektriciteitsprijs en binnen het huidige fiscale stelsel voor energie alleen mogelijk als sprake is van subsidie. De subsidieregeling is in de loop van de tijd voortdurend aangepast. Bovendien kent de subsidieregeling de verplichting om binnen vier jaar na de datum van de subsidiebeschikking het project in gebruik te nemen. Deze termijn is gezien de doorlooptijd voor herstructureringsprojecten een knelpunt. Het alternatief is het aanvragen van de subsidie per fase. Dit ligt voor de hand omdat de subsidieregeling voorschrijft dat er alleen subsidie kan worden aangevraagd als er een bouwvergunning is voor het (deel)project. Een dergelijke gefaseerde realisatie kan inhouden dat het project tijdens het realiseren daarvan geconfronteerd wordt met een aanpassing van de subsidieregeling die het realiseren van de latere fasen van het project onmogelijk maakt, bijvoorbeeld door het volledig intrekken van de subsidieregeling. Om dit probleem te ondervangen wordt ingezet op maatwerk in deelprojecten.

Bijlage 3: Krachtenveldanalyse

Doel van de krachtenveldanalyse is om inzicht te verkrijgen in de actoren die zich bewegen in het speelveld rond de herstructurering van windenergie op land, de onderlinge relaties en machtsverhoudingen, hoe zij met elkaar communiceren en elkaar proberen te beïnvloeden. Een goed beeld van het krachtenveld biedt de mogelijkheid om de beschikbare capaciteit en middelen effectief in te zetten om de gestelde beleidsdoelen op tijd te realiseren. Kennis van het speelveld en de spelers is een van de basiselementen voor het ontwikkelen van een strategie.

Actoren herstructurering wind op land

- eigenaren bestaande windturbines en onderliggende percelen
- initiatiefnemers ontwikkeling nieuwe windparken
- projectontwikkelaars, adviesbureaus
- brancheorganisaties windenergiesector
- dorpsraden, omwonenden, belangengroepen
- grondeigenaren percelen nieuwe locatie
- netbeheerders
- gemeenten saneringslocatie en nieuwe locatie
- Ministerie EZ en I&M, Agentschap NL, IPO
- Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten